

УДК 37.011.3(477)

ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНА МОДЕЛЬ ВИХОВАННЯ ТА ГОТОВНІСТЬ ПЕДАГОГІВ ДО ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ (УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД)

У статті на основі аналізу наукових джерел та результатів емпірично-го матеріалу розкрито теоретичні засади особистісно орієнтованої моделі виховання і проаналізовано стан готовності вчителів/майбутніх учителів до її здійснення. Особистісно орієнтовану модель виховання учнів визначено як систему організації цілеспрямованої взаємодії суб'єктів виховання, забезпечення умов для самоствердження особистості учня, пошук механізмів його самореалізації, адаптації, саморегуляції на принципах педагогіки партнерства. Ознаками особистісно орієнтованої моделі виховання учнів визначено: специфіку освітнього середовища, дитиноцентризм, переорієнтацію виховних цінностей, суб'єкт-суб'єктність, особистісну результативність особистості. Здійснено узагальнювальну характеристику особистісно орієнтованого підходу до виховання за такими виокремленими критеріями: засоби взаємодії, контакт під час взаємодії вчителя з учнем, мета педагогічної взаємодії, особливості взаємодії, особливості виховного процесу, результат виховання. Вказано, що учителі, які реалізують особистісно орієнтовану модель виховання, мають бути: гуманними, щирими і добрими людьми; емпатійними, які враховують соціальну незахищеність учнів; прогностичними, здатними прийняти позицію учнів; творчо активними, здатними реалізувати творчі задуми. На формування таких якостей має бути спрямована їхня підготовка та перепідготовка у закладах вищої освіти. Основними методами діагностування рівня реалізації моделі особистісно орієнтованого виховання вчителями і майбутніми вчителями обрано методику опитування, анкетування та спостереження. Констатовано, що вчителі виявляють репродуктивний рівень реалізації моделі особистісно орієнтованого виховання у закладах загальної середньої освіти (згідно із результатами діагностування). Узагальнені результати опитування й анкетування вчителів констатували, що для роботи за особистісно орієнтованою моделлю виховання їм необхідно удосконалити: практичну підготовку; навички педагогічної творчості; теоретико-методичну обізнаність; готовність до самовдосконалення. Учителям бракує теоретичних знань щодо реалізації особистісно орієнтованої моделі виховання учнів та практичних умінь, навичок її реалізації. Установлено, що студенти - і майбутні учителі - також не готові до ефективної реалізації моделі особистісно орієнтованого виховання (інтуїтивний рівень готовності згідно із результатами діагностування). Це вимагає удосконалення змісту і процедури їхньої професійної підготовки: реорганізації системи неперервної професійно-педагогічної освіти щодо окресленого напрямку; пошуку інноваційних технологій формування досліджуваної готовності у студентів педагогічних університетів; формування у майбутніх учителів у закладах вищої освіти суб'єктності, орієнтури на вияв особистісно-професійної позиції, відстоювання професійної та особистісної гідності.

